

Ecologie & Landschap

Vleermuisonderzoek

Centrum, Sint-Michielsgestel

In het kader van de Flora- en faunawet

Definitief

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	██████████ x
In opdracht van	Gemeente Sint Michielsgestel
Naam opdrachtgever	██████████ n
Rapportnummer	RA13017-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	5 maart 2014
Aantal pagina's	41
Collegiale toets	██████████ x
Wijze van citeren	██████████, 2014. Vleermuisonderzoek Centrum, Sint-Michielsgestel. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RA13017-02, ██████████ & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

██████████ & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer

www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	7
1.1 Aanleiding.....	7
1.2 Doel.....	7
1.3 Leeswijzer.....	7
2 Werkwijze en inspanning.....	9
2.1 Vleermuizen.....	9
2.2 Volledigheid inventarisatie.....	11
3 Omschrijving plangebied.....	13
4 Resultaten.....	15
4.1 Per soort.....	15
4.2 Per functie.....	16
5 Ingreep.....	19
6 Toetsing aan de Flora- en faunawet.....	21
6.1 Effecten.....	21
6.2 Resultaten toetsing	21
7 Mitigerende maatregelen.....	23
8 Conclusies en aanbevelingen.....	25
8.1 Conclusies.....	25
8.2 Aanbevelingen.....	25
9 Bronnen.....	27
9.1 Literatuur.....	27
9.2 Websites.....	27
Bijlage 1 Foto-impressie plangebied.....	29
Bijlage 2 Verspreidingskaarten.....	33
Bijlage 3 Flora- en faunawet.....	35
A. Verbodsbepalingen.....	35
B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB).....	36
C. Gedragcodes.....	37
Bijlage 4 Definities.....	39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Sint Michielsgestel is voornemens om in plangebied Centrum, Sint-Michielsgestel, gebouwen te slopen en nieuwbouw uit te voeren.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar het eventuele voorkomen van beschermde flora en fauna.

Volgens opgave van de gemeente is uit onderzoek in 2004 gebleken dat in het plangebied vleermuizen voorkomen, waaronder een kraamkolonie van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). De plannen komen nu in de uitvoerende fase waardoor actualisering van de gegevens over aanwezigheid van beschermde soorten noodzakelijk is. Daarom heeft [REDACTED] & Landschap in opdracht van de Gemeente Sint-Michielsgestel in het plangebied onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet?
- Op welke manier kunnen nadelige gevolgen voor vleermuizen van de ontwikkeling van het centrumplan gecompenseerd of gemitigeerd worden?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van het vleermuisonderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten vleermuizen en getoetst aan de Flora- en faunawet (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 worden kort mitigerende maatregelen besproken. In hoofdstuk 8 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 9).

2 Werkwijze en inspanning

Op 10 juni, 8 en 9 juli, 25 augustus, 27 september en 4 en 15 oktober 2013 is het plangebied Centrum, Sint-Michielsgestel, geïnventariseerd op vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Type onderzoek	Naam medewerker	Weersomstandigheden
10-06-2013	ochtend	bat-detector	■■■■■, ■■■■■, ■■■■■	10°C, windstil, droog, onbewolkt.
10-06-2013	avond	bat-detector	■■■■■	18°C, windstil, droog, onbewolkt.
08-07-2013	ochtend	bat-detector	■■■■■	15°C, windstil, droog, onbewolkt.
09-07-2013	avond	bat-detector	■■■■■, ■■■■■	20°C, wind 1-2 Bft, droog, licht bewolkt.
26-08-2013	avond	bat-detector	■■■■■	18°C, windstil, droog, licht bewolkt.
27-09-2013	avond	bat-detector	■■■■■	10°C, wind 3-4 Bft., droog, half bewolkt.
04-10-2013	middag	visuele inspectie gebouw en vleermuis-kasten	■■■■■	n.v.t.
15-10-2013	middag	visuele inspectie gebouw	■■■■■	n.v.t.

2.1 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragsingsfunctie (type: Petterson D240x) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound zijn deze opnamen nader geanalyseerd. Hierbij werden de criteria zoals beschreven door Skiba (2009) toegepast. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar en zomer (tussen mei en augustus) werden de bezoeken

direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de nazomer (augustus tot oktober) vonden de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur na middernacht plaats. In deze periode werd minimaal twee uur geïnventariseerd.

Om informatie te krijgen over vliegroutes werd op een punt waar een vliegroute verwacht werd gebruik gemaakt van een stereoluisterkastje. Dit betrof een stereo bat-detector (merk Ciel) gekoppeld aan een stereorecorder. Aan de hand van de opname is achteraf te bepalen hoeveel vleermuizen hier passeerden en in welke richting de dieren vlogen.

Op 4 oktober werd de kerktoeren op het Petrus Dondersplein gecontroleerd op sporen van vleermuizen. Ook werden op deze datum vleermuiskasten die in 2004 zijn opgehangen ter compensatie van de sloop van een gebouw ten zuiden van het plangebied gecontroleerd op aanwezigheid van vleermuizen. Dit gebeurde met een sterke zaklamp en verrekijker (8 x 42, merk █████). Voorts werden tijdens dit bezoek de te slopen gebouwen aan de buitenzijde geïnspecteerd op sporen van vleermuizen.

Op 15 oktober werd de achterzijde van het pand waar de apotheek gevestigd is geïnspecteerd op sporen van vleermuizen en mogelijkheden voor vleermuizen om hier een verblijfplaats te vinden.

2.2 Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie werd uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2013 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur.

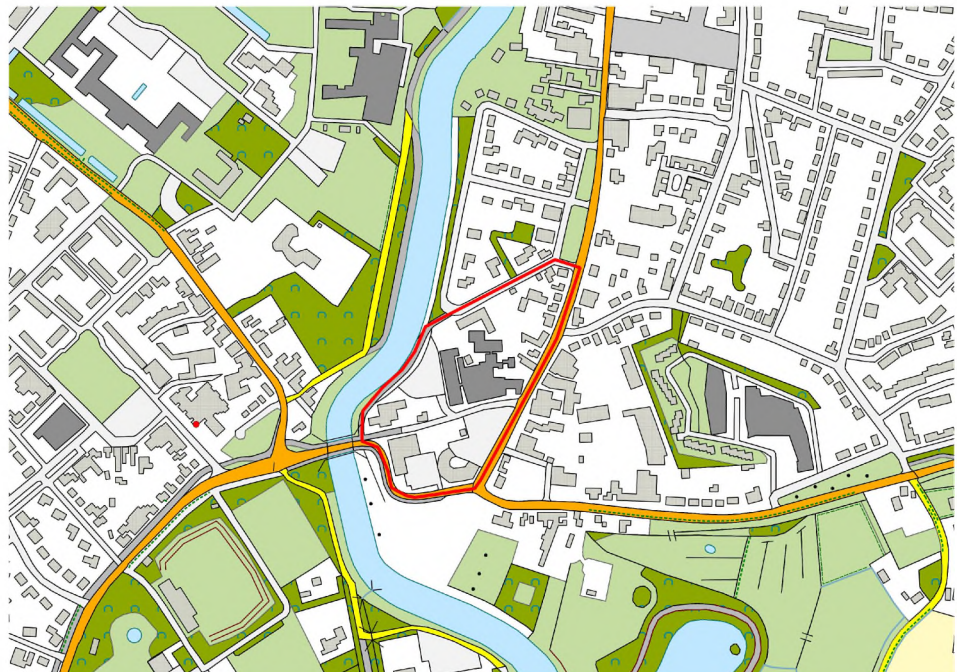
De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen zijn op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Flora- en faunawet een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 2 (Zorgplicht) van de Flora- en faunawet. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3 Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen in het centrum van Sint-Michielsgestel in de provincie Noord-Brabant. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door de Schijdselaan, aan de westzijde door de Dommel, aan de noordzijde door de Ceintuurweg en aan de oostzijde door het Petrus Dondersplein en de Nieuwstraat. In totaal heeft het plangebied een oppervlakte van 650 are.

Figuur 1. Plangebied Centrumplan Sint-Michielsgestel, aangegeven met een rode lijn.

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig (zie ook Bijlage 4):

- droog intensief beheerd grasland;
- gebouwen met dakpannen, houten betimmering, open stootvoegen en spouwmuur;
- verharde delen met bestrating;
- dunne bomen als esdoorn (*Acer spec.*), robinia (*Robinia pseudoacacia*) (diameter borsthoogte < 25 cm);
- dikke bomen als paardekastanje (*Aesculus spec.*), linde (*Tilia spec.*), plataan (*Platanus x hispanica*) en esdoorn (*Acer spec.*), mogelijk met holtes (diameter borsthoogte > 25 cm);
- dikke beuken (*Fagus sylvatica*), zonder holtes (diameter borsthoogte > 25 cm);
- lage, opgaande begroeiing bestaande uit verschillende cultivars.

4 Resultaten

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied vijf soorten vleermuizen aangetroffen:

- gewone dwergvleermuis;
- ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- watervleermuis (*Myotis daubentonii*);
- gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*).

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Verspreidingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 2 .

4.1 Per soort

Gewone dwergvleermuis

Bij alle bezoeken in avond en nacht werden foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Binnen het plangebied betrof het steeds een of enkele dieren. Boven de Dommel, direct buiten het plangebied, waren altijd tenminste enkele, en bij meerdere bezoeken naar schatting 15 foeragerende gewone dwergvleermuizen aanwezig.

Over de Ceintuurweg werd een kleine vliegroute van 3-5 dieren waargenomen. Voorts wordt ook de Dommel als vliegroute door gewone dwergvleermuizen gebruikt.

Op de ochtend van 10 juni werd een kraamverblijfplaats gevonden in het pand waar gevestigd is. Op de avond van dezelfde dag werden hier 34 uitvliegende dieren geteld, op 9 juli 38 uitvliegende gewone dwergvleermuizen.

Op 26 augustus werd op vijf plaatsen in en direct rond het plangebied een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen. Op 27 september werd binnen het plangebied geen baltsactiviteit meer waargenomen.

Ruige dwergvleermuis

Op 8 juli werd een foeragerende ruige dwergvleermuis nabij de brug over de Dommel waargenomen. Op 26 augustus werd achter het voormalige gemeentehuis een foeragerende of passerende ruige dwergvleermuis waargenomen.

Rosse vleermuis

Bij alle bezoeken in avond en nacht werd tenminste een foeragerende rosse vleermuis waargenomen in de omgeving van de Dommel. Omdat deze vleermuissoort in de regel op een hoogte van enkele tientallen meters vliegt en een verdragende echolocatie heeft was niet nauwkeurig te bepalen waar deze vleermuizen zich bevonden.

Watervleermuis

Op 26 augustus werd boven de Dommel, aan de noordzijde van het plangebied, een foeragerende watervleermuis waargenomen.

Gewone grootoorvleermuis

In twee vleermuiskasten die zich bevinden in een bosgebied 300 meter ten zuiden van het plangebied werden op 4 oktober twee gewone grootoorvleermuizen waargenomen. Deze waarneming is niet op de plattegronden in Bijlage 2 weergegeven.

4.2 Per functie

Foerageergebied

Binnen het plangebied foerageert een klein aantal gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen. Op grond van het kleine aantal dieren en het feit dat in de naaste omgeving ruim voldoende alternatieve foerageermogelijkheden aanwezig zijn kan geconcludeerd worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied betreft.

De Dommel grenst direct aan het plangebied en vormt een essentieel foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. Dit is af te leiden uit het grote aantal foeragerende dieren en uit het gegeven dat bij ieder bezoek foeragerende dieren werden waargenomen. Van de rosse vleermuis gebruikt een klein aantal dieren de Dommel als foerageergebied. De watervleermuis en ruige dwergvleermuis maken incidenteel van de Dommel gebruik als foerageergebied. Voor deze drie soorten vormt de Dommel ter hoogte van het plangebied geen essentieel foerageergebied.

Vliegroutes

Over de Ceintuurweg werd op een plaats een vliegroute van drie tot vijf gewone dwergvleermuizen waargenomen. Gezien het kleine aantal dieren betreft het geen essentiële vliegroute. Vanuit de kraamverblijfplaats in het pand van [REDACTED] vlogen de meeste gewone dwergvleermuizen op weg naar de Dommel de Schijndelse weg over. Hierbij passeerden de dieren de weg over het verkeer heen. Een verbindende structuur (waarop de ingreep een effect zou kunnen hebben) is hier niet aanwezig. Een klein deel van de uitgevlogen vleermuizen vloog langs de gevel van het gebouw in noordelijke richting naar de Dommel. Dit betreft een essentiële vliegroute.

Direct buiten het plangebied, boven de Dommel, verspreidden gewone dwergvleermuizen zich in noordelijke en zuidelijke richting. De Dommel dient hier derhalve als essentiële vliegroute.

Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

In het pand van [REDACTED] was een kraamverblijfplaats aanwezig van 38 gewone dwergvleermuizen. Een deel van deze dieren vloog uit vanonder de nokvorst (de dakpan op de hoek van het dak) en een ander deel uit een open stootvoeg. Deze twee plaatsen liggen op een afstand van ruim tien meter van elkaar zodat aannemelijk is dat verschillende holle ruimten in het gebouw als verblijfplaats gebruikt worden.

Tijdens de paarperiode (augustus – september) werden vijf baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren. De plaatsen waar de dieren het actiefste waren, en waarvan

aangenomen mag worden dat hier de paarverblijfplaatsen aanwezig zijn, staan aangegeven op de kaart in Bijlage 2. Op basis van herhaalde waarnemingen tijdens de ronden die door het plangebied gemaakt werden kan geconcludeerd worden dat deze paarverblijfplaatsen zich in de volgende gebouwen bevinden:

- het gebouw van de apotheek;
- de aanbouw achter het voormalige gemeentehuis;
- het gebouw waar [REDACTED] is gevestigd (twee verblijfplaatsen);
- een gebouw buiten het plangebied, ten zuidoosten hiervan.

Voor de aanduiding van de genoemde gebouwen wordt verwezen naar Figuur 2.

5 Ingreep

De Gemeente Sint-Michielsgestel is voornemens om, in samenwerking met verschillende ontwikkelende partijen, het plangebied Centrum, Sint-Michielsgestel, te herontwikkelen. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- slopen van gebouwen;
- bouwrijp maken van de grond;
- uitvoeren van nieuwbouw;
- opnieuw inrichten van het gebied.

In Figuur 2 is weergegeven welke gebouwen gesloopt worden. Het betreft de volgende gebouwen: bibliotheek, Em-Té supermarkt, voormalige brandweerkazerne, aanbouw achter voormalig gemeentehuis, apotheek en winkelcomplex. Het pand waar [REDACTED] is gevestigd zal worden verbouwd of gesloopt. Er worden vier winkelblokken gerealiseerd met daarboven appartementen. Deze liggen rond de bestaande [REDACTED], op de locatie van de huidige bibliotheek, op de huidige parkeerplaats bij de Em-Té supermarkt en op de plaats van het huidige winkelcomplex. De openbare ruimte wordt geheel opnieuw ingericht.

Figuur 2. Gebouwen die in verband met het ontwikkelen van het centrum van Sint-Michielsgestel gesloopt worden. Met blauwe lijnen zijn de gebouwen aangegeven die gesloopt worden, met groene lijnen het gebouw dat gesloopt of verbouwd zal worden. 1: voormalige brandweerkazerne; 2: apotheek; 3: aanbouw achter voormalig gemeentehuis; 4: Em-Té supermarkt; 5: bibliotheek; 6: winkelcomplex; 7: [REDACTED].

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan

vallen. Onderhavige ingreep valt waarschijnlijk onder het volgende belang:

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

6 Toetsing aan de Flora- en faunawet

6.1 Effecten

In het plangebied zijn een kraamverblijfplaats en vier paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen aanwezig. Het gebouw waar de kraamverblijfplaats en twee van de genoemde paarverblijfplaatsen zich bevinden () zal worden verbouwd of gesloopt. Twee gebouwen waar eveneens paarverblijven aanwezig zijn, de apotheek en de aanbouw achter het voormalige gemeentehuis, worden gesloopt. Bij de sloop bestaat de kans dat gewone dwergvleermuizen worden gedood. Ook zullen de functie van een kraamverblijfplaats en van vier paarverblijfplaatsen verloren gaan, tenzij tijdig mitigerende maatregelen worden getroffen.

Er werden geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren.

Gedurende het onderzoek werd een vliegroute van 3-5 gewone dwergvleermuizen waargenomen. Dit betreft geen essentiële vliegroute. De ingreep zal geen belangrijke negatieve invloed hierop hebben. Vanaf het pand waar is gevestigd loopt een vliegroute van ruim 30 gewone dwergvleermuizen over de Schijndelse weg naar de Dommel. Voor zover bekend zullen hier geen veranderingen plaats vinden zodat een invloed van de ingreep niet is te verwachten. Indien hier wel veranderingen zullen plaats vinden dient hierbij rekening gehouden te worden met deze route. De Dommel, direct buiten het plangebied, vormt wel een essentiële vliegroute van gewone dwergvleermuizen. De ingreep kan een belangrijke negatieve invloed hierop hebben, bijvoorbeeld indien tijdens en/of na de ingreep de hoeveelheid kunstlicht in de directe omgeving van de Dommel toeneemt.

Het plangebied wordt door enkele gewone dwergvleermuizen en ruige dwergvleermuizen als foerageergebied gebruikt. Het betreft geen essentieel foerageergebied. De ingreep heeft hierop geen negatief effect. De Dommel, direct buiten het plangebied, vormt wel een essentieel foerageergebied voor gewone dwergvleermuizen. De ingreep kan hierop een belangrijk negatieve invloed hebben, bijvoorbeeld door toename van de hoeveelheid kunstlicht in de directe omgeving van de Dommel.

Het bouwrijp maken van het plangebied heeft geen negatief effect op het belang van het gebied voor vleermuizen.

Tijdens de nieuwbouw bestaat de kans dat 's nachts gewerkt wordt. Dit kan gepaard gaan met gebruik van verlichting. Ook kunnen er andere redenen zijn om 's nachts de bouwplaats te verlichten, zoals het voorkomen van diefstal. De extra verlichting kan verstoring van de vliegroute en foerageergebied van vleermuizen boven de Dommel veroorzaken.

Indien de nieuwbouw geschikt gemaakt wordt als vaste rust- en verblijfplaats voor vleermuizen ontstaat een nieuwe situatie die voor de aanwezige vleermuizen waarschijnlijk dezelfde waarde heeft als de huidige situatie.

6.2 Resultaten toetsing

Bij de ingreep kunnen gewone dwergvleermuizen gedood worden. Artikel 9 van de

Flora- en faunawet verbiedt onder andere het doden van vleermuizen.

Voorafgaande aan de sloopwerkzaamheden moeten daarom maatregelen genomen worden die het doden en verwonden van vleermuizen zullen voorkomen.

Bij de ingreep kunnen ook vaste rust- en verblijfplaatsen verloren gaan en kunnen vleermuizen verstoord worden. Artikel 11 van de Flora- en faunawet verbiedt het wegnemen van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Door het tijdig aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen blijft de functie van de vaste rust- en verblijfplaatsen behouden. Wel zullen de vleermuizen door de ingreep verstoord worden.

Het wegnemen van de kraamverblijfplaats kan een nadelige invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis, tenzij tijdig vervangende voorzieningen worden aangeboden.

Indien het pand waar ██████ gevestigd niet gesloopt maar verbouwd wordt, moet alles gedaan worden wat redelijkerwijs gevegd kan worden om de verblijfplaatsen te behouden.

Het is niet toegestaan de ingreep zonder ontheffing Flora- en faunawet uit te voeren. Artikel 11 van de Flora- en faunawet verbiedt namelijk onder andere het verstoren van vleermuizen en het is niet uit te sluiten dat tijdens of als gevolg van de ingreep vleermuizen worden verstoord.

7 Mitigerende maatregelen

Om te voorkomen dat bij de ingreep de Flora- en faunawet wordt overtreden moeten de volgende mitigerende maatregelen worden genomen:

- De Flora- en faunawet staat het doden van vleermuizen niet toe. Tijdens de sloop van de panden waarin [REDACTED] en de apotheek gevestigd zijn en van de aanbouw achter het voormalige gemeentehuis moet voorkomen worden dat vleermuizen worden gedood. Hiertoe moeten enkele dagen voor de sloop losse delen als dakpannen en raamkozijnen worden verwijderd en moeten gaten in de muren worden gemaakt zodat in de spouw tocht ontstaat waardoor vleermuizen de betreffende panden verlaten. Ook indien het pand waar [REDACTED] is gevestigd verbouwd wordt moet voorkomen worden dat daarbij vleermuizen worden gedood. Deze verbouwing moet plaats vinden in een periode waarin het gebouw niet als kraamverblijfplaats gebruikt wordt en er ook geen overwinterende dieren in het gebouw aanwezig zijn. De periode augustus-oktober is hiervoor het meest geschikt.
- De overige sloopwerkzaamheden kunnen het beste uitgevoerd worden in voor- of najaar wanneer de minimale temperatuur hoger is dan 10 °C. Vleermuizen zijn dan actief maar niet bijzonder kwetsbaar.
- Voorafgaande aan de sloop moeten voorzieningen worden aangebracht zoals vleermuiskasten die als tijdelijke vervanging kunnen dienen voor de paarverblijfplaatsen en de kraamverblijfplaats die tijdens de ingreep verloren gaan. Per weg te nemen verblijfplaats moeten vier vervangende voorzieningen worden aangeboden. Vervangende voorzieningen voor paarverblijfplaatsen moeten tenminste zes maanden voor het volgende paarseizoen beschikbaar zijn. Vervangende voorzieningen voor de kraamverblijfplaats moeten een volledig kraamseizoen (begin mei – eind juli) van te voren aanwezig zijn. Bij de nieuwbouw moeten bovendien voorzieningen in de gebouwen komen die als permanente verblijfplaatsen voor vleermuizen beschikbaar zijn.
- Indien het pand waar [REDACTED] gevestigd is niet gesloopt wordt maar verbouwd, moet in overleg met een vleermuisdeskundige worden bepaald op welke manier en voor zover dit redelijkerwijs mogelijk is de verblijfplaatsen behouden kunnen blijven. Als het verbouwen onvermijdelijk leidt tot het verdwijnen van de verblijfplaatsen moeten tijdig vervangende verblijfplaatsen aangeboden worden (zie hierboven).
- Indien tijdens de nieuwbouwfase 's nachts gewerkt wordt of om andere redenen kunstlicht gebruikt wordt, moet terughoudend gebruik gemaakt worden van kunstlicht of moeten maatregelen genomen worden die verlichting van de Dommel en de directe omgeving ervan voorkomen. Dit geldt ook voor de situatie na de ingreep.

Hierboven is een korte weergave van de belangrijkste mitigerende maatregelen gegeven. Ten behoeve van de aanvraag van een ontheffing Flora- en faunawet

dient een mitigatieplan opgesteld te worden waarin de te nemen maatregelen nauwkeuriger beschreven worden.

8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 Conclusies

- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor enkele gewone dwergvleermuizen. Dit betreft geen essentieel foerageergebied. De Dommel, in de directe omgeving van het plangebied, fungeert als foerageergebied voor gewone dwergvleermuis. Dit betreft wel een essentieel foerageergebied.
- Gedurende het onderzoek werd een vliegroute van 3-5 gewone dwergvleermuizen waargenomen. Dit betreft geen essentiële vliegroute. De Dommel in de omgeving van het plangebied fungeert als geleidende structuur voor gewone dwergvleermuizen. Dit is een essentiële functie.
- De ingreep kan een negatief effect hebben op de functie van de Dommel als foerageergebied en als vliegroute voor gewone dwergvleermuizen.
- In het plangebied is een kraamverblijfplaats aanwezig van gewone dwergvleermuizen. Indien het pand bij de ingreep gesloopt wordt zal deze verblijfplaats verloren gaan. Ook bij het verbouwen van het pand zal de verblijfplaats mogelijk verloren gaan.
- In het plangebied zijn vier paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig. Uitvoering van de ingreep leidt tot het verdwijnen van twee van deze paarverblijfplaatsen.
- Er werden geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren. Het is niet uit te sluiten dat de aangetroffen kraam- en paarverblijfplaatsen door een klein aantal gewone dwergvleermuizen tevens als winterverblijfplaats gebruikt worden.
- Met het uitvoeren van de werkzaamheden wordt de Flora- en faunawet overtreden.
- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2013 van de Gegevensautoriteit Natuur kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.

8.2 Aanbevelingen

- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een mitigatieplan opgesteld te worden waarmee de functies die het plangebied en directe omgeving voor vleermuizen vervullen behouden blijven.
- Voor de uitvoering van de ingreep dient een ontheffing Flora- en faunawet aangevraagd te worden.

9 Bronnen

9.1 Literatuur

■■■■■, ■■■■■ & ■■■■■, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

■■■■■, O. von Helversen & ■■■■■, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Gegevensautoriteit Natuur, 2013. Vleermuisprotocol.

[<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (05-03-2014)].

■■■■■ & ■■■■■, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (05-03-2014)].

■■■■■ & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: *Acta Chiropterologica* 8(2): 391-401.

Skiba, ■■■■■, 2009. Europäische Fledermäuse; Kennzeichen, Echoortung und Detectoranwendung. Die Neue Brehm-Bücherei / Westarp Wissenschaften Hohenwarsleben.

9.2 Websites

www.batecho.eu

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Foto-impressie plangebied

Figuur 3: Het Petrus Dondersplein in het zuidelijke deel van het plangebied.

Figuur 4: De Schijndelse weg met rechts op de foto het pand waar [redacted] is gevestigd. In dit pand is een kraamverblijfplaats van gewone dwergvleermuizen aanwezig.

Figuur 5: Het pand met de Em-Té supermarkt dat volgens plan gesloopt zal worden.

Figuur 6: Het pand waar de bibliotheek is gevestigd en dat volgens plan eveneens gesloopt zal worden.

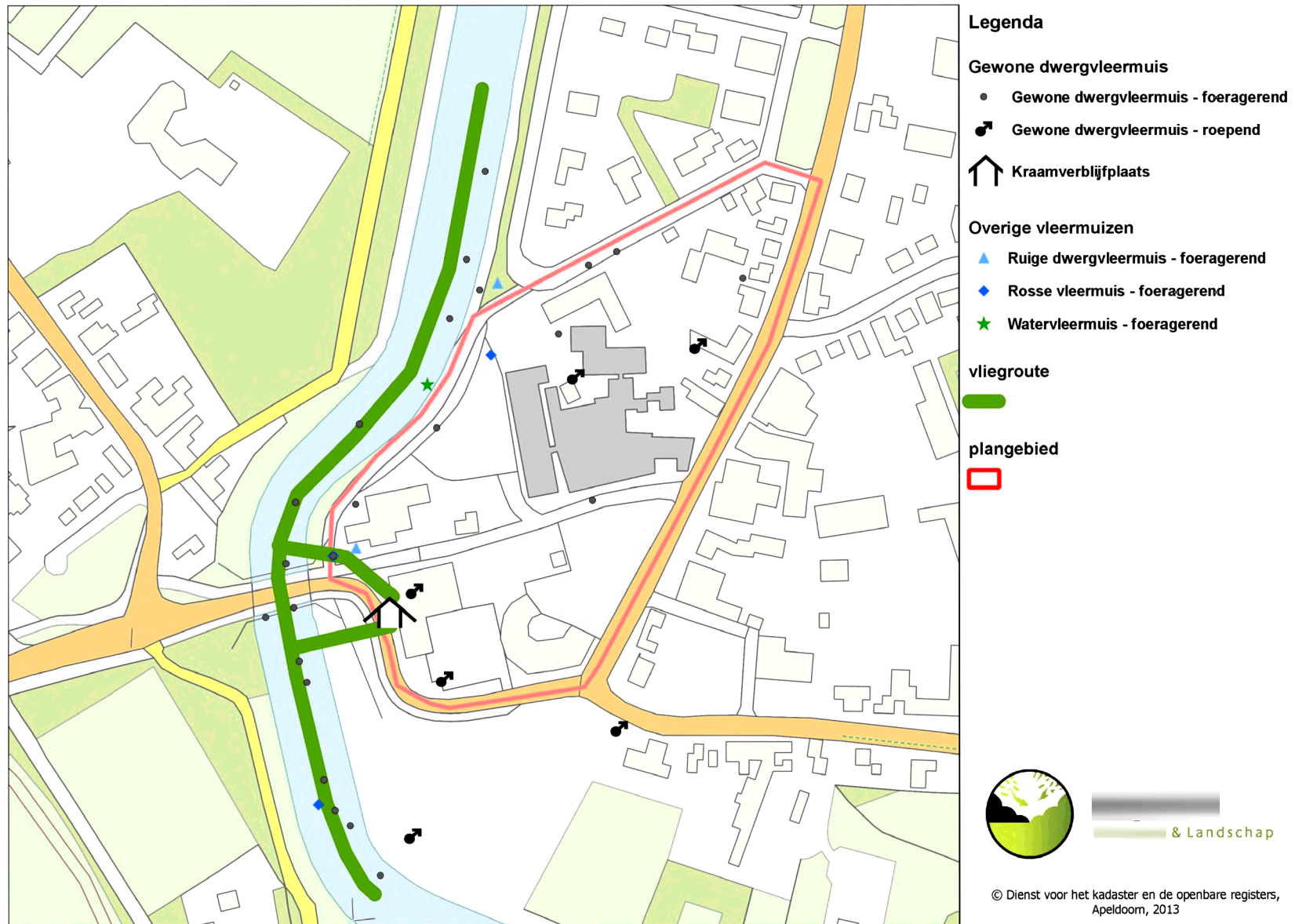
Figuur 7: De voormalige brandweerkazerne die volgens plan eveneens gesloopt zal worden.

Figuur 8: De aanbouw achter het voormalige gemeentehuis (midden op de foto) die volgens plan gesloopt zal worden en waarin zich een paarverblijfplaats bevindt van gewone dwergvleermuis.

Bijlage 2 Verspreidingskaarten

Bijlage 3 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

A. Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

B. Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de "AmvB art. 75" van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichtig. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu EZ) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet (Bijlage 2). Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

C. Gedragcodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Een overzicht van goedgekeurde gedragscodes is te vinden op:

<http://www.hetInvloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/overzicht-van-gedragscodes-en-besluiten-flora-en-faunawet/overzicht-gedragscodes>.

Bijlage 4 Definities

Algemeen belang

Een object of locatie is voor vleermuizen van algemeen belang wanneer het object of de locatie door het verdwijnen, verstoren of verslechteren ervan (tijdelijk) voor een populatie (lokaal / regionaal / nationaal) wegvalt, maar hiermee de duurzame instandhouding van die populatie niet in gevaar komt.

Baltslocatie

Een locatie waar de functie baltsen is en geen paarterritoria of paarverblijfplaatsen worden waargenomen.

Baltsroep

Sociaal geluid (roep) dat mannelijke vleermuizen gedurende de paartijd produceren met de functie om vrouwtjes te lokken en andere mannetjes af te weren. De baltsroep kan bestaan uit een werfroep en contactroep.

Bijzonder belang

Een object of locatie is voor vleermuizen van bijzonder belang wanneer het object of de locatie door het verdwijnen, verstoren of verslechteren ervan (tijdelijk) voor een populatie (lokaal / regionaal / nationaal) wegvalt, en daarmee de duurzame instandhouding van die populatie in gevaar komt.

Compensatiemaatregelen

Maatregelen die blijvend negatieve effecten van een ingreep op essentiële functies (vaste rust- of verblijfplaats, foerageergebied, vliegroute) van een of meerdere (soorten) vleermuizen opvangen.

Contactroep

Onderdeel van de Baltsroep waarmee mannelijke vleermuizen reageren op andere vleermuizen die hun territorium binnenvliegen of een baltsplaats naderen.

Ecotoop (of landschapselement)

Het kleinste, ecologisch nog onderscheidbare gebied in een classificatiesysteem van landschappen. Het vertegenwoordigt een relatief homogene, ruimtelijke gebiedseenheid met eigenschappen voor het meten en vastleggen van gebiedsstructuur, functie en verandering.

Foerageergebied

Gebied waarbinnen een soort foerageert.

Foerageren

Verzamelen van voedsel.

Inpassingsplanning / inpassingsplan

Planning / plan dat beschrijft hoe een ruimtelijke ontwikkeling in functies van het landschap en flora en fauna ingepast kan worden.

Kolonie

Sociaal samenhangende, genetisch verwante groep vrouwtjes (matriarchaal systeem) die in de loop van de verschillende seizoenen een netwerk aan verschillende verblijfplaatsen, vliegroutes en jachtgebieden gebruikt.

Kraamverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de zomer (overdag) een of

meerdere vleermuizen verblijven en de functie kramen is.

Migratieroute

Vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en vice versa.

Mitigatiemaatregelen

Maatregelen die dienen om een negatief effect van een ingreep op vleermuizen zoveel mogelijk te verzachten.

Paargebied

Gebied waarin een hoge concentratie aan paarterritoria of paarverblijfplaatsen ligt.

Paarlocatie (zwermlocatie)

Locatie waarvan de functie paren is.

Paarterritorium

Territorium waarbinnen een mannelijke vleermuis baltst en deze verdedigt tegen andere mannetjes. Binnen een paarterritorium ligt de paarverblijfplaats.

Paarverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in voorjaar en/of najaar (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven en de functie paren is.

(Lokale) populaties

Sociaal samenhangende, genetisch verwante groep vleermuizen van een soort (mannetjes en vrouwtjes) die gedurende de winter of de zomer in een bepaald gebied leven en waarbij uitwisseling met andere populaties voornamelijk door middel van migratie en/of op zwermlocaties plaatsvindt.

Rustplaats

Object waarin of waaraan een vleermuis gedurende de nacht rust, maar waarin of waaraan door die vleermuis niet de dag wordt doorgebracht.

Sociale geluiden

Geluiden die vleermuizen met hun stembanden produceren en die voornamelijk een rol spelen in de sociale interactie tussen dieren (in tegenstelling tot echolocatiegeluiden) en waarvan de specifieke functie (bijvoorbeeld Baltsroep) niet is vastgesteld.

Tussenverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de overgang van zomer- naar winterseizoen en winter- naar zomerseizoen (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven, de functie niet paarplaats is en welke dienst doet voor het overbruggen van afstand en/of tijd tussen de seizoenen.

Werfroep

Onderdeel van de Baltsroep waarmee mannetjes de locatie van hun territorium en/of baltsplaats kenbaar maken.

Winterverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de winter (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven en de functie overwinteren is.

Verblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag), maar de functie onbekend is.

Vliegroute

Vaste route vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied, waarvan minimaal 5% van de in de verblijfplaats aanwezige individuen gebruik maakt.

Zomerverblijfplaats

Object (huis, boom, ondergronds object) waarin in de zomer (gedurende de kraamtijd) (overdag) een of meerdere vleermuizen verblijven, maar de functie niet kramen is of de functie onbekend is.

Zwermen

Gedrag dat veel vleermuissoorten vertonen voordat zij een verblijfplaats binnenvliegen en dat zich kenmerkt door het herhaaldelijk naderen (aanvliegen) van de toegang van de verblijfplaats zonder deze definitief te betreden.

Zwermlocatie

Locatie waar dieren in herfst of voorjaar zwermen (vaak bij of in winterverblijfplaatsen).